

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Cătălina Popa • Onorica Tofan • Gabriela Catrina
Mihaela Bahrim • Elena Corcăcel • Mirela Dragomir

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

clasa a VI-a

CUPRINS

1 Bine ai venit în clasa a VI-a! 7

RECAPITULARE INIȚIALĂ.....	8
<i>Micul Prinț, Elogiul candorii</i> de Nina Cassian.....	8
<i>Povestea fără sfârșit</i> (fragmente) de Michael Ende.....	10
<i>Crăiasa din povești</i> de Mihai Eminescu.....	11

2 În zbor 13

Textul narativ literar în proză	
<i>Peștele-pasăre</i> de Simona Popescu.....	14
Cuvinte-cheie. Temă. Idee principală. Idee secundară (actualizare).....	19
Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei. Rezumatul.....	21
Acțiune, timp și spațiu (actualizare).....	24
Textul narativ-descriptiv. Etapele scrierii.....	26
Enunțul. Punctuația enunțului. Propoziția (actualizare).....	28
Conceperea și înțelegerea textului oral.	
Parafrazare, informații explicite, implicite, rezumare.....	29
Forma și sensul cuvintelor. Rolul contextului în crearea sensului.....	31
Sinonimele. Antonimele.....	33
Omonime. Cuvinte polisemantice.....	35
Câmpul lexical (actualizare).....	37
Limbă vorbită, limbă scrisă.....	38
Proiect tematic – <i>Valori morale și modele umane în legendele popoarelor</i>	39
RECAPITULARE.....	40
EVALUARE.....	43

3 E-fabule 45

Textul narativ literar în versuri. <i>Leul deghizat</i> de George Topîrceanu.....	46
Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaj.....	49
Roluri în comunicare. Reguli de acces la cuvânt.	
Contextul de comunicare.....	51
Textul nonliterar. Participanți. E-mailul.....	53
Textul explicativ.....	55
Tipuri de sunete. Corespondența sunet-literă.....	56
Diftong, triftong, hiat.....	58
Silaba. Despărțirea în silabe. Accentul.....	59
Proiect tematic – <i>Cartea înțelepciunii</i>	60
RECAPITULARE.....	61
EVALUARE.....	64

4 Aventura ne cheamă! 66

Textul narativ literar în proză <i>Cireșarii. Cavalerii florii de cireș</i> (fragmente) de Constantin Chiriță.....	67
<i>Inocenții</i> (fragmente) de Ioana Pârvolescu.....	70
Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I.....	74
Momentele subiectului.....	76

Textul narativ.....	78
Verbul. Verbe predicative, verbe auxiliare, verbul copulativ <i>a fi</i>	81
Modul indicativ. Modul imperativ	
Timpurile modului indicativ (Actualizare).....	83
Modul conjunctiv.....	88
Modul condițional-optativ.....	90
Posibilitățile combinatorii ale verbului cu prepoziția.....	92
Textul narativ nonliterar. Știrea (actualizare).....	93
Scrisul de mână, așezarea în pagină – jurnalul (actualizare).....	94
Interes, curiozitate, implicare, cooperare.....	97
Proiect tematic – <i>Obiceiuri de iarnă la români</i>	99
RECAPITULARE.....	100
Evaluare.....	105

5 DESTINATAR COPILĂRIE 107

Textul narativ literar în proză.....	108
<i>D-I Goe ...</i> de Ion Luca Caragiale.....	108
Dialogul în textul literar.....	116
Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă.....	118
Descrierea unei emoții. Scrisoarea.....	119
Actele de limbaj. Perechile de adiacență.....	121
Dialogul în textul multimodal.....	123
Substantivul. Substantive colective. Substantive defective.....	126
Cazurile substantivului. Cazul nominativ. Cazul acuzativ.....	128
Cazul dativ. Cazul genitiv. Articolul genitival.....	131
Cazul vocativ.....	133
Articolul (actualizare).....	134
Substantivul – aplicații.....	136
Proiect tematic – <i>Limba română în Europa</i>	137
RECAPITULARE.....	139
EVALUARE.....	143

6 Argumente de primăvară 145

Textul descriptiv literar în versuri <i>Primăvară în glumă</i> de Otilia Cazimir.....	146
Personificarea, comparația, epitetul, enumerația.....	149
Rima, strofa, măsura versurilor, ritmul.....	151
Descrierea unui fenomen.....	153
Importanța dicției în comunicare. Inteligența emoțională.....	155
Pronumele personal. Pronumele de politețe.	
Posibilități combinatorii ale pronumelui.....	158
Pronumele reflexiv.....	162
Textul argumentativ.....	164
Texte discontinue – tabele, grafice.....	166
Adjectivul. Posibilități combinatorii ale adjectivului.....	168
Numeralul (actualizare).....	171
Adverbul.....	173
Proiect tematic – <i>Tradiții de primăvară</i>	175
RECAPITULARE.....	176
EVALUARE.....	179

7 România pitorească 181

Textul descriptiv literar în proză <i>Ostrovul Mare. Ruini după Alexandru Vlahuță</i>	182
Textul nonliterar descriptiv	186
Reprezentări mentale, integrarea informațiilor în propriul univers cognitiv și afectiv	188
Predicatul verbal	189
Predicatul nominal. Acordul numelui predicativ.....	191
Subiectul exprimat	194
Subiectul neexprimat. Acordul predicatului cu subiectul	195
Atributul.....	196
Complementul. Circumstanțialul. Complementul direct	198
Complementul indirect	200
Complementul prepozițional	201
Circumstanțialul de loc. Circumstanțialul de timp. Circumstanțialul de mod	202

Funcții sintactice – aplicații.....	204
Proiect tematic – <i>România, țara mea de dor</i>	206
RECAPITULARE	207
EVALUARE.....	210

8 Bun venit, vacanță! 212

RECAPITULARE FINALĂ	213
<i>Ploaia de Alice Călugăru</i>	213
<i>Povestea Marii Zăbovitoare</i> (fragmente) de Paige Britt.....	215
EVALUARE FINALĂ	218
Evaluarea portofoliului	220
Bun venit, vacanță! <i>Feluri de filozofii în părculețul de copii</i> de Grete Tartler	221
Jurnalul de lectură. Monitorizarea propriei lecturi – diagrama Gantt.....	223

Competențe generale:

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral
2. Receptarea textului scris de diverse tipuri
3. Redactarea textului scris de diverse tipuri
4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Competențe specifice

- 1.1. Rezumarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de texte orale narative, monologate și dialogate
- 1.2. Prezentarea unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate
- 1.3. Adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la o situație dată, evidențiind ideile și atitudinile, în situații de comunicare față-în-față sau mediată
- 1.4. Participarea la interacțiuni verbale simple cu mai mulți interlocutori, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite
- 2.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Rezumarea unor texte, cu grade diverse de dificultate
- 2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte diverse
- 2.4. Manifestarea preocupării de a înțelege diverse tipuri de texte citite
- 2.5. Identificarea strategiilor de lectură, a volumului și a diversității materialelor citite
- 3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text complex, cu integrarea unor tabele
- 3.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare
- 3.4. Analizarea dificultăților de redactare, oferind soluții, pe baza criteriilor propuse de profesor și discutate cu colegii
- 4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea conștientă a achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba română standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative
- 4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare
- 4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă
- 4.5. Redactarea unor texte, valorificând gândirea logică și competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
- 5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României
- 5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare

**BINE AI VENIT
ÎN CLASA A VI-A!**

1

RECAPITULARE INIȚIALĂ

Micul Prinț

Elogiul candorii

de Nina Cassian

Știu să întreb
Despre mieii, despre flori.
Odată-ntr-o pădure
Am sărutat un izvor.

Mai am și o carte
Foarte subțire
În care nu-ncape
Decât o iubire.

Știu ce uimită-i
Culoarea albastră.
Am o grădină
Și o fereastră.

Pot să-mi iau locul
Lângă tine, pe stea?
— Da, spuse prințul,
Ești prietena mea.

Nina Cassian (1924–2014) a fost poetă, eseistă, traducătoare și compozitoare română. A publicat peste 50 de cărți, între care cele destinate copiilor ocupă un loc aparte: *Prințul Miorlau*, *Jocuri de vacanță*, *Povestea a doi pui de tigru numiți Ninigra și Aligru – și alte poezii*. Mai mult, a inventat un nou limbaj poetic: limba spargă. A primit, printre altele, Premiul Uniunii Scriitorilor, în 1969.

- 1 Citește, cu voce tare poezia, folosind intonația potrivită.
- 2 Notează, în caiet, emoțiile simțite în timpul lecturii, folosind culori diferite, ca în exemplul următor: *Citind poezia Ninei Cassian, am simțit melancolie*.
- 3 a) Transcrie versurile despre care consideri că ți s-ar potrivi.
b) Motivează-ți, oral, alegerea. Poți folosi una sau mai multe dintre variantele de mai jos:

se potrivesc stării mele de spirit din acest moment.

se referă la una dintre pasiunile mele.

răspund la o întrebare care mă frământă de mult timp.

exprimă foarte bine felul meu de a fi.

Aceste versuri

- 4 **Lucreați în pereche!** Consultați-vă și notați în caiete câte un vers/un grup de versuri care se referă la:
 - pasiunea pentru lectură și lumea fascinantă a cărților;
 - faptul că prietenia alină tristețea și singurătatea;
 - dorința de a descoperi și de a înțelege lumea din jur;
 - natura care ascunde mistere nebănuite.

5 Caută, în dicționar, explicația cuvintelor *elogiu* și *candoare*. Explică, în două-trei enunțuri, de ce crezi că poezia are subtitlul *Elogiul candorii*.

6 Completează poezia cu alte două strofe, scrise în aceeași tonalitate. Vei respecta structura:

Știu să

Odată

Știu

Am

7 **Lucreți în pereche!**

a) Citiți, cu atenție, fragmentele de mai jos din cartea *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry:

Așa am trăit eu, stingher, fără să am cu cine sta într-adevăr de vorbă, până când, odată, acum șase ani, am rămas în pană în pustiuul Sahara. [...] Eram mai singur chiar decât naufragiatul pe o plută, în mijlocul oceanului. Așa că vă închipuiți uimirea mea, când deodată, în revărsat de zori, m-am pomenit că mă trezește un glăscior ciudat.

Rostește:

— Te rog... desenează-mi o oaie!

— Cum?

— Desenează-mi o oaie...

Am sărit în picioare, ca lovit de trăsnet. M-am frecat bine la ochi.

Am privit cu luare-aminte. Și-am văzut un omuleț cu totul nemaipomenit, care mă scruta cu gravitate. [...]

Mi-ar fi plăcut și mie să încep această povestire în felul basmelor. Mi-ar fi plăcut să spun așa: „A fost odată un mic prinț, care trăia pe o planetă doar cu puțin mai mare decât el și care simțea nevoia unui prieten...”. Astfel, acelora ce știu ce-nseamnă viața, totul le-ar fi apărut cu mult mai plin de adevăr. [...]

Pe planeta micului prinț crescuseră dintotdeauna flori ca toate florile, împodobite doar cu câte o singură cunună de petale, și care se mulțumeau cu foarte puțin loc, și care nu supărau pe nimeni. Răsăreau de dimineață, printre ierburi, și pe urmă, seara, se stingeau. Aceasta însă încolțise într-o bună zi dintr-o sămânță adusă de nu se știe unde, iar micul prinț luase foarte îndeaproape seama la creșterea mlădiței celei noi, care nu se asemuia prin nimic cu celelalte mlădițe. [...] Micul prinț, văzând bobocul uriaș ce se împlinea sub ochii lui, simțea că trebuie să se ivească dinlăuntru o minune de făptură...

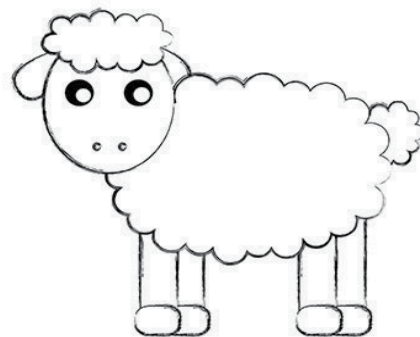
b) Observați asemănările dintre cele două texte și completați în caiete un tabel, în care veți nota fragmentele care corespund.

c) Realizați un dialog de 6-8 replici în care să vă exprimați părerea despre motivul pentru care Nina Cassian ar fi putut alege drept sursă de inspirație pentru poezia sa cartea lui Antoine de Saint-Exupéry.

8 **Lucreți în echipă!** Grupați-vă câte cinci și realizați un colaj despre importanța lecturii în viața copiilor, căruia îi veți da un titlul potrivit. Acesta va conține:

- citate celebre despre lectură/carte/creație literară, care v-au impresionat în mod deosebit;
- afirmații originale sau versuri proprii despre rolul lecturii în viața voastră;
- desene, imagini, decupaje care să ilustreze importanța lecturii.

Prezentați toate lucrările într-o expoziție cu titlul *Citesc, deci exist*.

Citește! Numai citind mereu, creierul tău va deveni un laborator nesfârșit de idei.

(Mihai Eminescu)

Trăim atâtea vieți câte cărți citim. (Mario Vargas Llosa)

Povestea fără sfârșit - fragmente -

de Michael Ende

Bastian își dădu seama că tot timpul se uitase fix la cartea pe care o avusese în mână domnul Koreander și care acum se găsea pe fotoliul din piele. Îi era cu neputință să-și ia ochii de la ea. Avea impresia că din ea pornea un soi de forță magnetică ce-l atrăgea irezistibil.

Se apropie de fotoliu, întinse mâna, atinse cartea – și în aceeași clipă ceva înăuntrul său făcu „țac!” – ca și cum s-ar fi închis o capcană. Bastian avea sentimentul nedeslușit că, odată cu atingerea cărții, începuse ceva irevocabil ce-și va urma cursul de aici înainte.

Ridică volumul și-l privi pe toate părțile. Era legat în mătase arămie și lucea când era înclinat într-o parte sau alta. Răsfoindu-l în grabă, văzu că textul era tipărit cu două feluri de litere. Nu părea să conțină poze, avea în schimb inițialele mari și minunat ilustrate. Uitându-se încă o dată mai bine la scoarțe, descoperi pe ele doi șerpi, unul deschis și unul închis la culoare, mușcându-și unul altuia coada și alcătuiind astfel un oval. Iar în oval era scris cu litere ciudate, întortocheate, titlul: POVESTE FĂRĂ SFÂRȘIT.

E un lucru tare misterios cu pasiunile omenești, iar în cazul copiilor totul se petrece la fel ca în cazul celor maturi. Cei copleșiți de o pasiune n-o pot explica, iar cei ce nu au trăit niciodată ceva asemănător nu pot înțelege. [...]

În cazul lui Bastian Balthasar Bux pasiunea erau cărțile.

- 1 Completează următoarele enunțuri cu informațiile din text:
 - a) Cartea se găsea pe
 - b) Sentimentul pe care îl avea Bastian era că
 - c) În volum, textul era și avea
 - d) Privind copertile, băiatul a descoperit
 - e) Pasiunea lui Bastian erau
- 2 Notează, într-un enunț, numele complet al personajului principal și pe cel al unui personaj secundar.
- 3 Alege, din următoarea listă, două teme prezente în fragmentul citat din *Povestea fără sfârșit*: **familia, aventura, timpul, lectura, natura, prietenia, copilăria**. Transcrie câte două secvențe de 5-10 cuvinte pentru a ilustra fiecare temă selectată.
- 4 **Lucrați în pereche!** Alcătuiți planul dezvoltat de idei al textului.
- 5 Prezintă, într-un text de 100-150 de cuvinte, acțiunea din fragmentul de mai sus, respectând ordinea evenimentelor.
- 6 **Lucrați în pereche!** Imaginați un dialog de 6-8 replici între Bastian și domnul Koreander, în care băiatul își exprimă, pe rând, următoarele emoții:
 - încântarea de a descoperi cartea;
 - entuziasmul față de aventura lecturii care îl așteaptă.
 - curiozitatea față de conținutul acesteia;
- 7 Scrie o compunere narativă, de 120-150 de cuvinte, în care să îți imaginezi ce se întâmplă după ce Bastian deschide cartea. La acțiune va participa și un alt personaj, inventat de tine.
- 8 Explică rolul virgulei și al cratimei în enunțul subliniat, în text.

- 9 Notează câte un sinonim pentru următoarele cuvinte din text: *se găsea, soi, nedeslușit, văzu*.
- 10 Precizează, în scris, modul și timpul verbelor din secvența: *Bastian avea sentimentul nedeslușit că, odată cu atingerea cărții, începuse ceva irevocabil*.
- 11 Rescrie enunțul de la exercițiul 10, astfel încât verbele să fie la modul indicativ, timpul prezent.
- 12 Selectează din ultimele trei enunțuri ale textului de mai sus:
- a) un substantiv articular hotărât; d) o prepoziție;
- b) un pronume personal; e) un verb cu formă negativă;
- c) un articol nehotărât; f) un adjectiv la gradul de comparație pozitiv.
- 13 Scrie o propoziție dezvoltată în care să existe, în ordine: subiect multiplu, atribut, atribut, atribut, predicat verbal.

14 **Lucrați în echipă!**

- Grupați-vă câte 6 elevi. Împreună veți crea o *Poveste fără sfârșit*.
- Primul dintre voi scrie, pe o coală albă, începutul unei istorisiri, fără a le mărturisi celorlalți cum și-a imaginat continuarea. Apoi adaugă, pe aceeași pagină, un desen sugestiv.
- Pe rând, fiecare membru al echipei continuă povestea, pe câte o foaie separată, completând cu o ilustrație adecvată.
- Niciunul dintre voi nu trebuie să creeze un final, lăsând posibilitatea unei continuări.
- Prezentați-le colegilor cele șase părți ale istorisirii voastre ilustrate și invitați-i să adauge propriul episod în *Povestea fără sfârșit*.

Crăiasa din povești

de Mihai Eminescu

Neguri albe, strălucite
Naște luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie;

Dându-și trestia-ntr-o parte,
Stă copila lin plecată,
Trandafiri aruncă roșii
Peste unda fermecată.

Ea se uită... Păru-i galben,
Fața ei lucesc în lună,
Iar în ochii ei albaștri
Toate basmele s-adună.

S-adun flori în șezătoare
De painjen tort să rumpă,
Și anină-n haina nopții
Boabe mari de piatră scumpă.

Ca să vad-un chip, se uită
Cum aleargă apa-n cercuri,
Căci vrăjtit de mult e lacul
De-un cuvânt al sfintei Miercuri;

Lângă lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mișcări de valuri
Ca de bulgări de lumină,

Ca să iasă chipu-n față,
Trandafiri aruncă tineri,
Căci vrăjiți sunt trandafirii
De-un cuvânt al sfintei Vineri.

- 1 Citește poezia și observă, cu atenție, ilustrația alăturată. Identifică în imagine trei elemente care apar menționate și în text și prezintă-le oral.
- 2 Transcrie cinci versuri în care sunt menționate culori.
- 3 Identifică în text o personificare și o comparație.

4 Completează citatul următor cu **o comparație** și **o personificare**, create de tine:

• S-adun flori în șezătoare

5 Transcrie din text un vers care exprimă o emoție, pe care o vei numi. Găsește, pe luna din imagine, cuvântul potrivit pentru emoția pe care ți-o provoacă fiecare dintre următoarele fragmente din poezie:

florile care *anină-n haina nopții/boabe mari de piatră scumpă*

lacul *pe care norii au urzit o umbră fină*

ochii albaștri ai crăieșei, în care *toate basmele s-adună*

Scrie pe caiet perechile formate.

6 Identifică, în text, oral, trei termeni din câmpul lexical (semantic) al *misterului*.

7 Scrie forma actuală a cuvintelor *s-adun*, *painjen*, *să rumpă*.

8 Rescrie versul *Au urzit o umbră fină*, înlocuind cuvântul *fină* cu un sinonim potrivit.

9 Notează, în caiet, câte un antonim pentru cuvintele *au urzit*, *aruncă*, *aleargă*.

10 Precizează câte litere și câte sunete conțin cuvintele *chip*, *cercuri*, *lucesc*, *ochii*.

11 Explică rolul cratimei în versul: *Cum aleargă apa-n cercuri*.

12 **Lucreți în pereche!**

a) Completați un tabel asemănător celui de mai jos cu substantive potrivite, din poezie.

b) Selectați, din text, adjectivele corespunzătoare pentru trei dintre substantivele notate.

Planul terestru	Planul cosmic	Lumină	Întuneric
....

13 Identifică, în text, un substantiv articulat hotărât, un articol nehotărât și o prepoziție.

14 a) Notează modul, timpul, persoana și numărul verbului din secvența *Trandafiri aruncă roșii/ Peste unda fermecată*.

b) Scrie formele aceluiași verb pentru alte cinci timpuri diferite.

15 Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate în următorul vers:

Lângă lac, pe care norii/ Au urzit o umbră fină.

16 Recitește poezia *Crăiasa din povești* de Mihai Eminescu și, pornind de la imaginea creată, scrie o compunere în care să descrii un tărâm fermecat. În compunerea ta, vei avea în vedere:

- să folosești patru structuri/expresii selectate din poezie, pe care le vei sublinia cu o linie;
- să incluzi o comparație și o personificare create de tine, pe care le vei sublinia cu două linii;
- să exprimi emoțiile pe care ți le trezește natura în acel moment;
- să respecti structura specifică unei compuneri;
- să te încadrezi în minimum 150 de cuvinte;
- să dai un titlu expresiv textului creat de tine.

Accesează **proba de evaluare** din manualul digital.

ÎN ZBOR

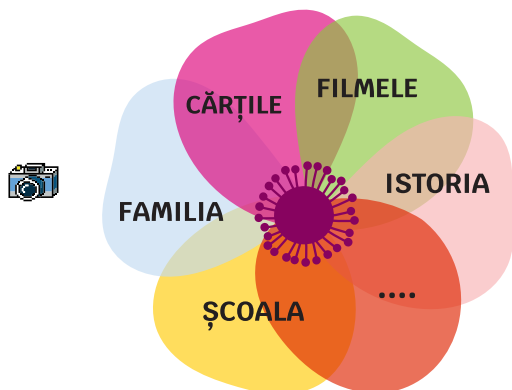
2

**1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 2.5., 3.1., 3.3., 3.4., 4.2.,
4.3., 4.4., 4.5., 5.1., 5.2.**

TEXTUL NARATIV LITERAR ÎN PROZĂ

DESCOPERĂ ORIZONTUL TEXTULUI!

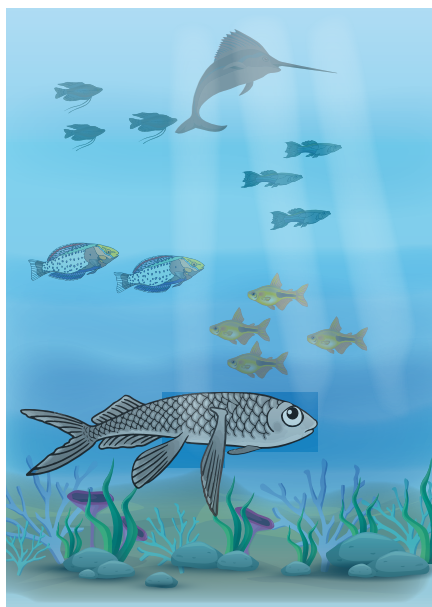
- 1 Gândește-te la speciile de animale acvatice și de păsări pe care le cunoști, apoi completează enunțurile următoare:
 - Dacă aș fi o pasăre, aș fi..., pentru că...
 - Dacă aș fi un animal acvatic, aș fi..., pentru că...
- 2 Dacă ai crea o poveste pornind de la cuvintele *aripi* și *lacrimă*, cine ar fi protagonistul? Justifică, în scris, răspunsul tău.
- 3 Care este, în opinia ta, sursa potrivită pentru un model demn de urmat în viață? Alege una dintre variantele alăturate sau propune altă variantă și motivează-ți, oral, opțiunea.

EXPLOREAZĂ LUMEA TEXTULUI!

- 4 Citește cu atenție textul:

Peștele-pasăre

de Simona Popescu

(cea mai scurtă poveste cu *aripi* și *lacrimă* pentru fetele – dar și băieții – care și-au dorit măcar o dată în viață să aibă aripi)

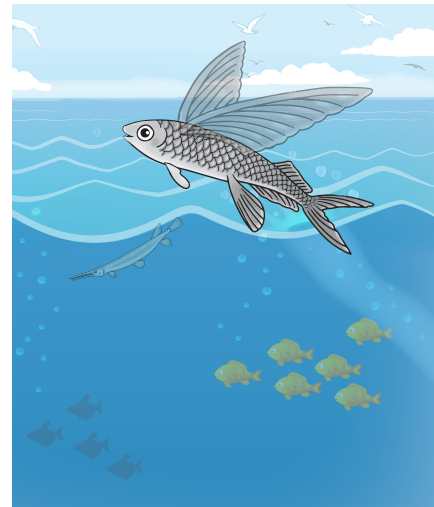
A fost odată ca niciodată un pește visător, dar oarecare, cenușiu, chiar cam urâțel, din cauza ochilor bulbucăți. Printre atâția pești *emo*, *scene*, *punk*, *hippie*, *cool*, el nu avea nicio calitate. Era... peștele fără calitate. În plus, spre deosebire de alții, care umblau în clanuri mari, în bancuri și găști peștești¹, el era un biet orfan. Se pierduse de familia lui când nici nu făcuse bine ochi, nu-și mai amintea nimic, crescuse așa, mai mult din mila unora, altora.

Orice copil de pește, ca orice copil de nepește, are niște modele în viață. El nu și le găsește totuși printre ai lui, ci în cu totul altă parte, la păsările cerului. Sigur, când era mai mic, privise cu admirație și teamă spre peștele Pegasus, care arăta ca un scorpion tăvălit prin susan și cu aripi transparente, ca niște jumătăți de meduză întinse peste niște picioare ca de păianjen. Sau la Peștele-înger, atât de frumos, mai ales cel de culoare albastră. Ce ciudat, deși i se spunea „peștele-înger”, nu avea înotătoarele prea dezvoltate, mai degrabă avea „aripi”. Piranha sau Pisica-de-mare sau Vulturul-de-mare,ăștia din urmă chiar da. Cu admirație se uita la ei. Să „zbori” prin apa adâncă, să planezi printre ape, acesta era și visul lui. Vulturul, mai mult ca o farfurie zburătoare decât ca o pasăre...

Frumooooos, dar, totuși, el ar fi vrut să zboare prin aer, nu doar prin ape, să zboare ca albatrosul, de pildă, pe care el îl urmărea cu încântare de sub pelicula de apă, în diminețile de vară. „Cum să-ți dorești să fii pasăre?”, se întrebau vecinii lui, prietenii lui, care sfârșiră prin a-l socoti nebun. Dar, până la urmă, nu era el singurul ciudat al apelor. În istoria mărilor fuseseră și alții care și-au dorit să fie mai mult decât le-a hotărât soarta.

¹ **peștesc**, *peștești* (termen creat de autor) – din neamul peștilor; care aparține peștilor.

Toată lumea subacvatică știa povestea Miciei Sirene, care a trebuit să-și vândă vocea ca să scape de jumătatea de corp de pește și să primească în schimb niște picioare de om. El ce sacrificiu ar fi putut face? N-avea nimic de dat, pentru că nu avea nicio calitate! Prima dată când a văzut, prin apa transparentă, păsările cerului, a crezut că sunt îngerii. Apoi s-a tot gândit că îngerii sunt oameni cu aripi, or păsările nu erau oameni. Așadar existase Mica Sirenă care ar fi vrut să fie om și există oameni care vor să fie păsări și se fac îngerii, nu? Dar îngerii sunt oameni cu aripi doar după ce mor. În micuțul cap de pește cu ochi bulbucați se lăsă o visare grea, cu ochii deschiși (de fapt, așa visează peștii, cu ochii deschiși). „Oare peștii, după ce mor, se fac și ei îngerii?“, se întrebă el. „Pești îngerii? Peștii au îngerii păzitori? Îngerii păzitori ai peștilor sunt niște pești cu aripi?“. Văzându-i gândurile (că așa e la pești, ei văd gândurile celorlalți, nu vorbesc, peștii fiind muți!), semenii lui peștești se tot mirau, cu milă.

Atât de mult și-a dorit peștele cenușiu să fie pasăre, încât și-a înălțat dorințele spre Mama Natură. Când nu mai spera nimic, a simțit cum înotătoarele pectorale² cresc și, cu ele, o dorință uriașă de a se arunca spre prăpastia cerului, în sus. Într-o bună zi, își luă inima-n dinți, tot avântul și... tâșni, tăie straturile de apă până la suprafață, înaintă destul de mult pe cărarea lichidă, șerpuindu-și coada cea puternică. Apoi urmă... desprinderea. Se trezi acolo în aer, deasupra apei, întinse bine înotătoarele care se arătară a fi aripi, aripi adevărate, albastru-transparente, ca de sticlă, și pluti frumos în aerul sclipitor, în lumea păsărilor, a fluturilor și-a libelulelor cu care el, solzosul, iată că se înrudea, într-un fel. Plutea ținându-și respirația. Și nu mai era nici doar pește, și nici pasăre. Ce era el? Pasăre printre pești și pește printre păsări.

Fericirea lui nu dură mult. Întors în apele sale, ceilalți se uitară cu dispreț la el, ba mai mult, cu un fel de groază. Îl vorbeau pe la colțuri – ăia mai bătrâni, care știau atâtea despre lume, dar și cei mai tineri, care-l considerau un blestemat. Un pește-pasăre, ca un liliac printre șoareci, ca o veveriță zburătoare printre veverițe, ca un aye-aye³ printre cimpanzei, ca un axolotl⁴ printre salamandre. A încercat să nu se uite în gura lumii. Gura lumii, slobodă! Își încorda burtica, țâșnea în sus ca o săgeată și vibra cu aripile perfect întinse.

Până la urmă părăsi locul strâmt în care crescuse și ajunsese departe, departe, unde, într-o bună zi, întâlnește pe unul ca el. Nu era singurul! În aer, un pește cu aripile bine întinse, albăstrui, se îndrepta spre el. Ca un el însuși, venind din adâncul unei oglinzi. Și-apoi își descoperi seminiția⁵, cu adolescenți ca el, cu copii, cu bătrâni, toți înaripați. Așadar, nu era o monstruoșitate... Făcea parte din familia rară a peștilor-zburători, așa cum rățușca cea urâtă din poveste era, de fapt, o lebedă.

Și-am încălecat pe niște pești și v-am spus niște povești. Și-am încălecat pe niște calcani⁶ și v-am spus povești pentru fete și băieți de la 10 la 100 de ani.

Simona Popescu (n. 1965) face parte din generația scriitorilor români contemporani. Scrie poezie, proză și eseuri, creații apreciate în țară și în străinătate. A publicat mai multe volume, printre care „Xilofonul și alte poeme” (1990), „Juventus sau alte poeme” (1994), „Exuvii” (1997), „Volubilis” (1998) „Lucrări în verde sau pledoaria mea pentru poezie” (2006), „Autorul, un personaj” (2015), „Cartea plantelor și animalelor” (2021). Textul „Peștele-pasăre” a fost publicat în volumul „Ce poți face cu două cuvinte” (2012), o colecție de povești scrise de autori contemporani, dedicate copiilor de azi și de altădată.

² **pectoral**, -ă adj. – referitor la piept, parte a a corpului, la om și la unele animale vertebrate.

³ **aye-aye** [ai-ai] – specie de mamifer lemurian ce trăiește în Madagascar.

⁴ **axolotl**, **axolot**, s.n. – stadiu în dezvoltarea unei specii de salamandre.

⁵ **seminiție**, **seminții**, s.f. – totalitatea urmașilor care au același străbun; familie, trib.

⁶ **calcan**, **calcani**, s.m. – pește cu corpul turtit și lat, cu ambii ochi pe partea stângă a corpului, specie care preferă fundul nisipos al apelor puțin adânci.

5 a) Alege, din acvariul sentimentelor, un termen care corespunde stării provocate de lectura textului „Peștele-pasăre”, scris de Simona Popescu.

b) Compară alegerea ta cu a colegului/colegei de bancă.

- Dacă răspunsul tău este diferit, motivează-l oral.
- Dacă răspunsul tău este asemănător, propune un alt termen care poate fi adăugat în acvariul sentimentelor, după lectura textului „Peștele-pasăre”.

6 Scrie un enunț în care să precizezi cine este autorul textului și cui îi dedică povestea.

7 Recitește cu voce tare enunțurile din care ai aflat:

- prin ce se deosebește peștele cenușiu de alte specii de pește;
- pe cine admira peștele cenușiu, când era mic;
- ce poveste cunoaște toată lumea subacvatică;
- din ce familie rară face parte peștele cenușiu.

8 Explică, oral, sensul următoarelor structuri din text, apoi scrie câte un enunț cu două dintre acestea.

nu făcuse ochi

copil de nepește

pasăre printre pești și pește printre păsări

ca un axolotl printre salamandre

își luă inima-n dinți

adâncul unei oglinzi

9 Consultă-te cu un coleg sau o colegă pentru a stabili, pe baza informațiilor din text, dacă enunțurile următoare sunt adevărate (A) sau false (F).

• Peștele cenușiu străbate apele împreună cu familia sa.	A	F
• Păsările cerului sunt modele de viață pentru peștele cenușiu.	A	F
• În serile de vară, peștele visător urmărește albatrosul.	A	F
• În aerul sclipitor, peștele-pasăre zboară numai printre fluturi.	A	F
• Peștele-pasăre părăsește pentru totdeauna locul strâmt în care a crescut.	A	F

10 a) Numește speciile de pește care au devenit personaje în textul citit, alegând din seria de imagini de mai jos.

b) Precizează prin ce se deosebesc acestea de celelalte specii, valorificând informațiile din text.

Peștele-spadă

Piranha

Peștele-pasăre

Peștele-clovn

Pegasus

Pisica-de-mare

Peștele-ciocan

Peștele-dragon

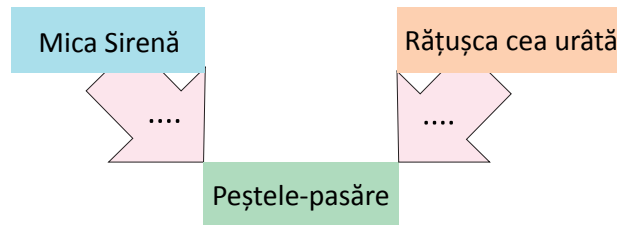

Rândunica-de-mare

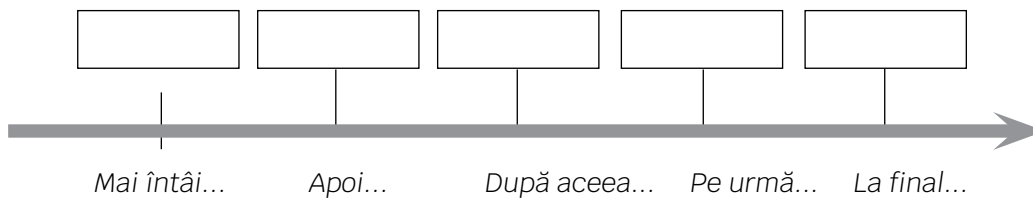

Peștele-înger

În text, peștele-pasăre este comparat cu alte două personaje pe care le cunoști din poveștile lui Hans Christian Andersen, *Mica Sirenă* și *Rățușca cea urâtă*. Identifică fragmentele în care sunt prezente cele două personaje și completează schema legăturilor dintre acestea, notând câte o asemănare.

- 11** Din textul citit, ai aflat că protagonistul întâmplărilor este un pește care visează să zboare, fără să știe că el este, de fapt, un pește-pasăre. Trasează linia evoluției protagonistului, apoi completează fiecare cadran, după logica textului, cu secvența corespunzătoare din seria: **pește-zburător, pește blestemat, pește fără calitate, pește ciudat, pește cu aripi ca de sticlă.**

- 12** Transcrie enunțul de mai jos, completându-l cu varianta potrivită dintre cele scrise între paranteze, apoi justifică alegerea. Pentru mine, textul „Peștele-pasăre” este o poveste (amuzantă, tristă, atractivă, surprinzătoare, banală, neobișnuită), deoarece
- 13** Din text ai aflat că peștele-pasăre este considerat un *ciudat al apelor*. Completează un tabel asemănător celui de mai jos, în care vei nota impresiile despre acest personaj.

În text	Pentru mine
Peștele-pasăre este considerat de ceilalți „un ciudat”, pentru că	Peștele-pasăre este/nu este „un ciudat”, pentru că

- 14** Prezintă-le colegilor, în două-trei enunțuri, părerea ta despre faptul că peștele-pasăre își alege modelul de viață dintre păsări, nu dintre semenii săi.
- 15** Alege varianta/variantele corespunzătoare dintre cele de mai jos sau propune tu altă variantă.

I. La începutul textului, autoarea atrage atenția cititorului că urmează *cea mai scurtă poveste cu aripi și lacrimă*. Pentru tine această poveste este una care:

- te îndeamnă să visezi la lucruri greu de obținut;
- te invită să îți urmezi visul, aspirațiile, chiar dacă acestea presupun sacrificii;
- te sfătuiește să nu renunți la propriile aspirații, oricât ar fi de greu;
- te stimulează să îți descoperi calitățile, să te cunoști;
- te determină să îți alegi un model de viață dintre persoanele/personajele pe care le admiri pentru calitățile lor.

II. La sfârșitul textului, autoarea precizează că a scris povestea pentru *fete și băieți de la 10 la 100 de ani*. Cui crezi că îi este dedicată, de fapt, povestea peștelui-pasăre? Justifică oral alegerea ta.

- Textul este dedicat tuturor copiilor, care vor să afle cine sunt, prin ce se identifică.
- Povestea peștelui-pasăre este pentru orice copil care are aspirații, visuri mărețe.
- Textul i se adresează oricărei persoane, copil sau adult, care crede în visul său și îl urmează.
- O asemenea poveste este dedicată tuturor copiilor, care cresc, se schimbă, devin adolescenți, apoi se maturizează.

- 16** Recitește răspunsul tău de la exercițiul 2, de la pagina 14. Precizează, oral, prin ce ai dori să se deosebească personajul poveștii tale de peștele-pasăre și care ar fi trăsăturile comune ale acestora.